

ע"פ 23512/04/22 - שמשון כהן נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ע"פ 23512-04-22 כהן נ' מדינת ישראל

בפני **כבוד השופטת הבכירה, ברנט-אב"ד**
כבוד השופט בורנשטיין
כבוד השופט סתיו
המערער **שמשון כהן**
נגד
המשיבה **מדינת ישראל**

פסק דין

לפנינו ערעור על הכרעת דינו וגזר דינו של בית משפט השלום בראשון לציון (כב' השופט עמית מיכלס).

כתב האישום

1. נגד המערער, העוסק בסחר בבקר ובהובלתו, הוגש כתב אישום (מתוקן בשנית) הכולל חמישה אישומים. ארבעת האישומים הראשונים ייחסו למערער עבירות של הובלת בעלי חיים ללא היתר או שלא בהתאם לתנאי ההיתר, בניגוד לתקנה 2(א) לתקנות מחלות בעלי חיים (הסדרת תנועת בעלי חיים בישראל), התשמ"ב-1982 ("תקנות ההובלה"), יחד עם סעיף 28(א) לפקודת מחלות בעלי חיים [נוסח חדש], התשמ"ה-1985 ("פקודת מחלות בעלי חיים"). האישום החמישי ייחס למערער עבירה של הובלת בעל חיים ברכב פתוח שאינו מכוסה ברשת צל, בניגוד לתקנה 15(ב)(1) יחד עם תקנה 18(א)(11) לתקנות צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים) (הובלת בהמות), התשס"ו-2006.

2. על פי האישום הראשון, ביום 3.7.2016 הפיקה הלשכה הווטרינרית, לבקשת המערער, היתר העברה של ראש בקר אחד, ממשק הממוקם בקיבוץ משען לבית המטבחים בשפרעם. באותו יום הוביל המערער את ראש הבקר לשער אפרים, בניגוד לתנאי ההיתר.

על פי האישום השני, ביום 28.8.2016 הוביל המערער שני ראשי בקר, אותם העמיס במשק הממוקם במושב פטיש והעביר ליעד לא ידוע, בלא שיש בידו היתר כנדרש.

על פי האישום השלישי, ביום 26.8.2017 (במשפט תוקן התאריך ליום 23.8.2017) הפיקה הלשכה הווטרינרית, לבקשת המערער, היתר העברה של שני ראשי בקר, ממשק הממוקם בקיבוץ המעפיל לבית המטבחים בשפרעם. במועד שאינו ידוע, העביר המערער את ראשי הבקר ליעד לא ידוע, בניגוד לתנאי ההיתר.

על פי האישום **הרביעי**, ביום 6.3.2018 הפיקה הלשכה הווטרינרית, לבקשת המערער, שני היתרי העברה לשני ראשי בקר, ממשק בכפר ורבורג לבית המטבחים בשפרעם. המערער הוביל את הבקר למשק שלו בכפר אחים בניגוד לתנאי ההיתר. כמו כן, הוביל המערער ראש בקר נוסף, ללא היתר כלל.

על פי האישום **החמישי**, ביום 30.11.2017 הוביל המערער תשעה ראשי בקר במשאית שאינה מקורה או מכוסה ברשת צל כנדרש.

3. המערער כפר באשמה, ולפיכך התנהל דיון הוכחות. במסגרת ההליך הגיש המערער בקשות לזמן לעדות גורמים שונים ממשרד החקלאות. מרבית הבקשות נדחו מן הטעם שהעדים אינם רלוונטיים לנושאים שבמחלוקת. עם זאת, בית המשפט אישר את זימונה של גב' אתי כטוני, האחראית על הנפקת היתרי ההובלה.

הכרעת הדין

4. ביום 30.9.2021 ניתנה הכרעת דינו של בית משפט קמא, במסגרתה הורשע המערער בכל העבירות שיוחסו לו.

5. בית המשפט דחה את טענת המערער כי היתרי ההובלה אינם חוקיים בשל כך שלא נחתמו על ידי רופא וטרינר ממשלתי ובשל כך שלא בוצעו בדיקות מקדימות לבקר. בית המשפט קבע, כי ככל שהיו למערער השגות נגד ההיתרים היה עליו להעלותן מבעוד מועד בפני הגורם המתאים, ולא לראשונה במהלך משפטו. עוד ציין בית המשפט, כי בהתאם לתקנה 21 לתקנות מחלות בעלי חיים (רישום, סימון והובלה של בקר), התשל"ו-1976 ("**תקנות הרישום**"), המנהל, כהגדרתו בתקנות, רשאי להסמיק אדם אחר להוציא היתרי הובלה, ומעדותה של גב' כטוני עולה כי היא הוסמכה להנפיק את ההיתרים במערכת הממוחשבת בעוד שמנהל הלשכה הווטרינרית הוסמך לפקח על תנועת הבקר במישור המקצועי.

בית המשפט הוסיף ודחה את הטענה כי על הווטרינר הממשלתי לבצע בדיקות של ראשי הבקר בטרם מתן היתרים, בהעדר מקור חוקי המחייב זאת.

6. בית המשפט קבע, כי להיתרי ההובלה יש מעמד של "תעודה ציבורית", בהתאם לסעיף 29 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971 ("**פקודת הראיות**"), וכי המערער לא עמד בנטל להפריך את החזקה הקבועה בסעיף 34 לפקודה, ולפיכך ההיתרים מהווים ראיה לאמיתות תוכנם. עוד ציין בית המשפט כי חיזוק משמעותי לגרסת התביעה נמצא בתשובותיו של המערער בעדותו, אשר סבלו מסתירות פנימיות ועמדו בניגוד לחומר הראיות, וכי "הרושם הכללי שהתקבל הוא מתשובות שחלקן בלתי מהימנות וחלקן 'כבושות', מבלי שסופק על ידי הנאשם הסבר סביר לכבישת העדות" (סעיף 8 לפסק הדין).

7. בשלב זה עבר בית המשפט לדיון מפורט בכל אחד מהאישומים, תוך בחינת הראיות השונות וגרסתו של המערער. להלן יפורטו בתמצית ממצאיו של בית המשפט:

האישום הראשון: ביחס לאישום זה המערער אישר שהוביל את ראש הבקר, אולם טען כי הוא הובל לבית המטבחיים בשפרעם, בהתאם לתנאי ההיתר. בית המשפט קיבל את עדותו של ד"ר עימאד חורייה, המפקח הווטרינרי של בית המטבחיים בשפרעם, לפיה ראש בקר זה לא הגיע לשפרעם. עדותו של ד"ר חורייה התבססה על רישום המנוהל על ידו בבית המטבחיים, ובית המשפט קבע כי הוכח שמתקיים "הליך סדור של מעקב ופיקוח אחר ראשי הבקר המגיעים לבית המטבחיים לשחיטה, המאפשר גילוי של טעויות או מחדלים בזמן אמת" (סעיף 12 לפסק הדין). נקבע, כי לא רק שהמערער לא הצליח להפריך את העדות של ד"ר חורייה, אלא שגרסתו הייתה מרובת סתירות. כך, בחקירתו הודה תחילה שהוביל את ראש הבקר למקום אחר, ואחר כך חזר בו. בעדותו שב ואישר כי ראש הבקר הובל למקום אחר, אלא שאז טען במפתיע כי התקשר ללשכה הווטרינרית וביקש לשנות את היתר ההובלה וכך הם עשו. זאת, מבלי שהובאה לטענה זו כל ראיה.

האישום השני: בית המשפט ציין כי ישנו חוסר בהירות בשאלה מי הוביל בפועל את ראשי הבקר, האם המערער, בנו או אדם אחר. נקבע כי אין לכך חשיבות, שכן היתרי ההובלה הוצאו לבקשת המערער, וגם אם אדם אחר הוביל אותם בפועל בשליחותו, אין הדבר משחרר אותו מאחריות. לגוף העניין בית המשפט קבע, כי מתעודת המשלוח ומראיות נוספות עולה ששני ראשי הבקר הועברו ביום 28.8.2016 ליעד לא ידוע, וביום 29.8.2016 הם הועברו ממקום לא ידוע לבית המטבחיים בשפרעם. אולם, מהראיות עולה שהיתר ההובלה בעניינם של ראשי בקר אלו ניתן רק ביום 29.8.2016, לאחר הגעתם לבית המטבחיים. משמע, בעת העברתם של ראשי הבקר הדבר נעשה ללא היתר. מכיוון שכתב האישום התייחס רק להובלה ביום 28.8.2016, הורשע המערער בגין הובלה זו בלבד (ולא בגין ההובלה ביום 29.8.2016).

האישום השלישי: נקבע שלמערער ניתן היתר להעביר שני ראשי בקר בין יום 23.8.2017 ליום 26.8.2017 לבית המטבחיים בשפרעם. מהראיות שהוגשו עולה, כי ראשי בקר אלו לא הגיעו לבית המטבחיים בשפרעם לפחות עד יום 31.8.2017, ומכאן שהם הובלו למקום אחר. המערער אישר שהוביל את ראשי הבקר, אולם טען שהם הובלו לשפרעם וכי במועד הרלוונטי לא חש בטוב ולכן השלים את ההעברה ביום המחרת. בית המשפט דחה טענה זו, וקבע כי היא עומדת בסתירה לגרסת המערער בחקירתו, שם טען כי ראשי הבקר נשחטו או הובלו למקום אחר. עוד דחה בית המשפט טענה שהעלה המערער בעדותו, לפיה כאשר ראשי הבקר הגיעו לשפרעם היה שם וטרינר מחליף אשר שם את התעודות בארון, וכאשר החוקרת מטעם משרד החקלאות נתקלה בתעודות היא "העלימה" אותן. בית המשפט ציין כי מדובר בגרסה כבושה שלא הועלתה בחקירה, הכוללת האשמה חמורה נגד החוקרת בדבר העלמת ראיות בלא שהובא לכך שמץ של ביסוס.

האישום הרביעי: בתשובתו לאישום אישר המערער כי הוא הוביל שלושה ראשי בקר, אולם טען שלשלושתם (ולא רק לשניים, כפי שטענה המשיבה) היה היתר, וכי בניגוד לטענת המשיבה הוא לא הוריד אותם במשקו בכפר אחים, אלא רק עבר לידו. בעדותו הודה המערער כי הוא פרק את שלושת ראשי הבקר במשק שלו בכפר אחים, אולם טען שלא הרגיש טוב והכוונה הייתה שבנו ימשיך את ההובלה למחרת. בית המשפט דחה טענה זו, בשל היותה גרסה כבושה העומדת בסתירה הן לתשובה לאישום והן לגרסת המערער בחקירתו. לעניין ראש הבקר השלישי קבע בית המשפט, כי אכן הוצא לו היתר ביום ההובלה, אולם מהראיות עולה שהדבר נעשה לאחר שהמערער ביצע את ההובלה.

האישום החמישי: בתשובתו לכתב האישום כפר המערער באישום זה, אולם בסיכומיו הודה בו, וגם עתה הוא אינו מבקש לערער על הרשעתו בגינו. למעלה מן הצורך, בחן בית משפט קמא בקצרה את הראיות שהוגשו בקשר לאישום זה, וקבע כי הן מבססות את אשמתו של המערער.

כאמור, המערער הורשע בכל העבירות שיוחסו לו בכתב האישום.

גזר הדין

8. ביום 7.2.2022 ניתן גזר דינו של בית משפט קמא. בית המשפט עמד על הערכים המוגנים במסגרת העבירות שבעניינו. בכל הנוגע לעבירה בה עוסקים ארבעת האישומים הראשונים (הובלה ללא היתר או בניגוד לתנאי ההיתר), הערכים המוגנים הם שמירה על בריאות הציבור, מניעת הפצת מחלות, ומעקב ופיקוח אחר מיקומם וניודם של ראשי בקר ברחבי המדינה. בכל הנוגע לעבירה בה עוסק האישום החמישי (הובלה ללא רשת צל שלמה), הערך המוגן הוא מניעת צער וסבל מבעלי חיים.

9. בית המשפט קבע כי מדובר במסכת עבריינית אחת, ולפיכך יש לקבוע מתחם ענישה אחד. בהקשר זה הביא בית המשפט בחשבון את הענישה במקרים דומים, את נסיבות ביצוע העבירות, את העובדה שהן בוצעו במספר הזדמנויות והמערער המשיך לבצען גם לאחר שנתפס ואת העובדה שנעשתה גם עבירה של צער בעלי חיים. לאור כל האמור, קבע בית המשפט כי מתחם הענישה ההולם עומד על קנס כספי הנע בין 15,000 ש"ח לבין 30,000 ש"ח, ועל מאסר מותנה הנע בין חודש לשלושה חודשים.

10. אשר לקביעת העונש בתוך המתחם, ציין בית המשפט את עברו הפלילי של המערער, הכולל הרשעה בעבירות דומות משנת 2014 (במסגרת ת"פ 14-06-19222), ואת העובדה שבעבר הוטלו עליו קנסות מנהליים פעמים רבות בגין עבירות דומות. עוד ציין בית המשפט כי המערער לא נטל אחריות למעשיו וניהל את הגנתו באופן מסורבל ולא יעיל, תוך העלאת טענות לא רלוונטיות רבות. מנגד, שקל בית המשפט את גילו של המערער (67), את מצבו הרפואי בעקבות תאונה שעבר ואת מצבו הכלכלי הקשה. בית המשפט ציין כי מכיוון שהמערער צפוי לרצות עונש מאסר בפועל בשל הפעלת עונש המאסר על תנאי שנגזר עליו בת"פ 14-06-19222 יש להסתפק בהטלת קנס כספי המצוי בתחתית המתחם.

11. לאור כל האמור, גזר בית המשפט על המערער את העונשים הבאים: קנס בסך 15,000 ש"ח או 30 ימי מאסר תמורתו; התחייבות בסך 20,000 ש"ח להימנע בתוך תקופה של שלוש שנים מלעבור עבירה של הובלת ראשי בקר ללא היתר בכתב של רופא וטרינר ממשלתי; התחייבות בסך 5,000 ש"ח להימנע בתוך תקופה של שלוש שנים מלעבור עבירה של הובלת ראשי בקר ברכב פתוח בלתי מקורה ושאינו מכוסה ברשת צל; מאסר על תנאי של שלושה חודשים אותו יישא המערער ככל שיעבור תוך שלוש שנים עבירה של הובלת ראשי בקר ללא היתר בכתב של רופא וטרינר ממשלתי; מאסר על תנאי של 15 ימים אותו יישא המערער ככל שיעבור תוך שלוש שנים עבירה של הובלת ראשי בקר ברכב פתוח בלתי מקורה ושאינו מכוסה ברשת צל.

בנוסף, הורה בית המשפט על הפעלת עונש מאסר על תנאי לשישה חודשים שהוטל על המערער במסגרת

ת"פ 19222-06-14, ועל הפעלת התחייבות בסך 25,000 ש"ח שהוטלה על המערער במסגרת ההליך האמור.

12. אשר לאופן הנשיאה בעונש המאסר, בית המשפט ציין בגזר הדין כי פנה למערער והציע לו שתיבחן האפשרות שיישא את העונש בעבודת שירות, אולם הוא לא שיתף פעולה והגיב באופן לא ענייני. לפיכך, נקבע כי המערער יישא את עונשו מאחורי סורג ובריה. לאחר שניתן גזר הדין ביקש המערער כי תיבחן האפשרות שירצה את העונש בעבודות שירות. לאחר שהמשיבה השאירה זאת לשיקול דעת בית המשפט, נעתר בית המשפט לבקשה. בחוות דעתו של הממונה נמצאת המערער מתאים לבצע עבודות שירות במגבלות מסוימות, וביום 28.4.2022 תוקן גזר הדין ונקבע כי המערער ירצה את עונש המאסר בדרך של עבודות שירות.

הערעור

13. המערער מערער על הכרעת הדין המרשיעה (למעט לגבי האישום החמישי). הגם שהערעור הוכתר גם כערעור על גזר הדין, הרי שלמעשה לא הועלו בו טענות נגד חומרת העונש.

14. המערער מעלה במסגרת ערעורו טענות רבות ושונות, אשר ניתן לרכז אותן לקבוצות הטיעון הבאות: האחת, כי טעה בית המשפט כאשר סירב לבקשתו לזמן עדים; השנייה, כי בית המשפט טעה כאשר לא ייחס משקל לנתונים שונים המחלישים את עדויות עד התביעה (כגון העובדה שגב' כטוני לא הביאה את תרשים השיחות שניהלה והעובדה שהקונים של ראשי הבקר לא נחקרו), והתעלם מכך שהתביעה לא הציגה ראיות פוזיטיביות, אלא נסמכה רק על שברי דברים מבולבלים מטעם המערער; השלישית, כי טעה בית המשפט בכך שקבע שההיתרים הופקו כדין; הרביעית, כי שגה בית המשפט כשקבע שיש להיתרים מעמד של תעודה ציבורית; החמישית, כי טעה בית המשפט בכך שסירב להידרש לדו"ח מבקר המדינה בעניין ההיתרים והתעלם מהמלצת ועדה ציבורית להפחית את הרגולציה ולבטל את הצורך בקבלת היתרים להובלת ראשי בקר.

15. ביום 4.9.2022 הגיש המערער בקשה לתקן את הודעת הערעור, כך שתכלול נימוקים נוספים, כדלקמן: האחד, כי שגה בית המשפט כשהסיק, במסגרת האישום השני, שהפרות שהגיעו לבית המטבחים ביום 29.8.2016 והובלו ביום 28.8.2016; השני, כי בית המשפט התעלם מכך שראיות שהוחזקו אצל המשיבה לא הוגשו במשפט, כגון בקשות ההיתר שהגיש המערער או תדפיס שיחות נכנסות אצל רכזת הלשכה; השלישי, כי בית המשפט שגה בכך שהתעלם מכך שבכל האישומים לא נעשו בדיקות דם לראשי הבקר, וממילא התייתר הצורך בפיקוח של רופא וטרינרי.

המשיבה התנגדה לבקשת לתיקון הודעת הערעור, וטענה כי היא אינה עומדת בתנאים שנקבעו בפסיקה בקשר לבקשות מעין אלו. בהקשר זה נטען כי הבקשה הוגשה בשיהוי לא מוצדק וכי ממילא גם אם יתוקן הערעור סיכויי נמוכים.

16. יוער, כי המערער לא טען בערעורו כי לא היה מקום להפעיל את עונש המאסר על תנאי שנגזר עליו בת"פ 19222-06-14. תחת זאת, המערער הגיש לבית המשפט העליון בקשה למשפט חוזר בקשר להרשעתו בהליך האמור, אולם זו נדחתה (מ"ח 3300/22 כהן נ' מדינת ישראל (16.11.2022)).

דין והכרעה

17. נפתח ונאמר, כי לא מצאנו להיעתר לבקשה לתיקון הערעור. סעיף 204 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, קובע כי בית המשפט רשאי לאפשר למערער, בכל שלב, לתקן את הודעת הערעור או את נימוקיו. הסעיף אינו מונה את השיקולים שיביא בית המשפט בחשבון בדונו בבקשה מעין זו. בפסיקה נקבע, כי השיקול המרכזי הוא סיכויי הערעור המתקן, ולצד זאת יש לשקול גם את השלב הדיוני בו הוגשה הבקשה ואת השאלה האם יש הצדקה לשיהוי (ראו למשל, בג"ץ 8528/06 אליטוביץ' נ' בית המשפט המחוזי בתל אביב, פסקה ה' (15.11.2006); רע"פ 6190/08 צברי נ' מדינת ישראל (5.1.2009); ע"פ 456/16 צ'ורני נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (4.7.2017)).

18. בענייננו, חלק מהטענות שמעלה המערער במסגרת הבקשה לתיקון הערעור הן מחזור של טענות שהעלה בערעור עצמו. אשר לטענות הנוספות, הרי שכפי שנפרט להלן אין בהן כדי להשפיע על תוצאת הערעור. ממילא, אין הצדקה להיעתר לבקשה, וזאת אף מבלי להידרש לשאלת עיתוי הגשת הבקשה.

נפנה, אפוא, לבחון את הטענות העולות בערעור.

חוקיות ההיתרים

19. תקנה 2(א) לתקנות ההובלה קובעת, כי "לא יוציא אדם בעלי חיים ממשק, לא יובילם ולא יכניסם למשק אלא בהיתר בכתב מאת רופא וטרינר ממשלתי ובהתאם לתנאי ההיתר". התקנות אינן קובעות מיהו "רופא וטרינר ממשלתי". ההגדרה הרלוונטית מצויה בסעיף 1 לפקודת מחלות בעלי חיים: "עובד הציבור ששר החקלאות מינהו למנהל השירותים הוטרינריים, לרופא וטרינר ממשלתי או לעוזר רופא וטרינר ממשלתי, וכל רופא וטרינר שהוא נושא משרה בשירות המדינה שמנהל השירותים הוטרינריים הכריז בהודעה ברשומות שנושאה כלול במונח 'רופא וטרינר ממשלתי' לענין פקודה זו".

20. בית משפט קמא הפנה לתקנה 21 לתקנות הרישום, הקובעת כי "רופא וטרינר ממשלתי, מפקח או מי שהסמיך המנהל, יתיר הובלת בקר בציון כל הפרטים בתעודת רישום במקום המיועד לכך". בית המשפט ציין כי המערער הסכים שתקנה זו מרחיבה את מעגל המוסמכים להוציא היתר בכתב תקף לפי תקנה 2(א) לתקנות ההובלה, כך שהיא כוללת גם "מפקח" ומי שהוסמך לשם כך על ידי "המנהל". ההגדרה של "מפקח" בתקנה 1 לתקנות הרישום מפנה להגדרה בפקודת מחלות בעלי חיים ("עובד הציבור ששר החקלאות מינהו למפקח וכן מי שמנהל השירותים הוטרינריים, או מי שהוא הסמיכו לכך בכתב, מינהו למפקח לענין פקודה זו"). "המנהל" מוגדר בתקנה 1 לתקנות הרישום כך: "מנהל השירותים הוטרינריים במשרד החקלאות או מי שהסמיך לענין תקנות אלה, כולן או מקצתן".

יוער, כי תקנות ההובלה אינן מפנות לתקנות הרישום, ותקנה 2(א) לתקנות ההובלה דורשת כי ההיתר יהיה מאת "רופא וטרינר ממשלתי" בלא שניתן למצוא בה הרחבה של מעגל המוסמכים להוציא היתרים. הרחבה כאמור מצויה בתקנה 21 לתקנות הרישום. על פני הדברים, יש טעם רב בטענה כי היתר הובלה תקף לפי תקנות הרישום יהיה תקף גם לפי תקנות ההובלה, הגם שלכאורה הדבר אינו עולה מפשוטה של לשון תקנה 2(א) לתקנות ההובלה. לא מצאנו

להידרש לשאלה זו מעבר לכך, שעה שאין בעניין זה מחלוקת בין הצדדים. נקודת המוצא לדיונו תהיה, אפוא, כי היתר תקף לפי תקנה 21 לתקנות הרישום תקף גם לפי תקנה 2(א) לתקנות ההובלה.

21. בעניינו, היתרי ההובלה הוצאו בפועל מהמערכת הממוחשבת על ידי גב' כטוני, רכזת הלשכה הווטרינרית. מעדותה של גב' כטוני עולה, כי מי שעומד בראש הלשכה הוא המנהל, והוא זה שמזין את הנתונים המהותיים שעל פיהם נקבע מתי יינתן היתר (כגון הסגרים), כאשר תפקידה מתמצה בהקלדת הנתונים במערכת וקבלת האישור. היינו, היא אינה מפעילה שיקול דעת כלשהו בשאלה אם יש ליתן היתר או לא.

22. לטענת המערער, היתרי ההובלה אינם חוקיים. עד כמה שניתן להבין מהערעור, טענתו העיקרית היא כי ההיתרים לא ניתנו על ידי רופא וטרינר ממשלתי, וכי לא הוכח כי גב' כטוני הוסמכה על ידי המנהל להוציא את ההיתרים (בהתאם לסמכותו לפי תקנה 21 לתקנות הרישום), שכן לא הוצג אישור בכתב הכולל הסמכה כאמור.

23. דין הטענה להידחות. ראשית, כפי שציין בית משפט קמא, המערער נהג לפנות ללשכה הווטרינרית ולבקש היתרי הובלה, והעלה את הטענות נגד תוקף ההיתרים רק בדיעבד, לאחר שהועמד לדין בגין חריגה מתנאיהם. בנסיבות אלו, נראה כי אין לאפשר למערער להשיג על תוקפם של ההיתרים בתקיפה עקיפה במסגרת ההליך הפלילי (השוו, רע"פ 4398/99 **הראל נ' מדינת ישראל**, פ"ד נד(3) 637 (2000)).

שנית, גם אם תתקבל טענת המערער כי ההיתרים אינם תקפים לא יהא בכך כדי להועיל לו כהוא זה, שכן המשמעות תהיה שהוא העביר את ראשי הבקר ללא היתר כלל. היינו, באותם אישומים בהם הוצא היתר והמערער הורשע בהובלה בניגוד לתנאים הקבועים בו, הוא יורשע בהובלה ללא היתר כלל (בשני המקרים מדובר באותו סעיף עבירה: תקנה 2 (א) לתקנות ההובלה).

שלישית, יש לדחות את טענת העדר התוקף אף לגופה. כפי שפורט לעיל, גב' כטוני לא הפעילה שיקול דעת בשאלת מתן ההיתר, ופעולותיה התמצו במישור הטכני של הקלדת הנתונים למערכת הממוחשבת. הפרמטרים לפיהם פעלה המערכת הממוחשבת נקבעו על ידי המנהל (שהוא גורם מוסמך למתן היתרים לפי תקנה 21 לתקנות הרישום). בנסיבות אלו, דומה שניתן לראות באישור מהמערכת הממוחשבת ככזה שניתן על ידי המנהל בעצמו, תוך הסתייעות בעובדי הלשכה (השוו, בג"ץ 2303/90 **פיליפוביץ' נ' רשם החברות**, פ"ד מו(1) 410, פסקה 18 (1992)). לחלופין, בנסיבות העניין יש לראות בשיטת עבודה זו משום הסמכה, גם אם משתמעת, של עובדי הלשכה להוציא את ההיתרים.

מעמדם הראייתי של ההיתרים

24. בית משפט קמא קבע, כי להיתרי ההובלה יש מעמד של "תעודה ציבורית" לפי סעיף 29 לפקודת הראיות, וכי משעה שהמערער לא הפריך את החזקה הקבועה בסעיף 34 לפקודה, הרי שהן משמשות כראיה לאמיתות תוכן, היינו לכך שלמערער "ניתנו ההיתרים השונים להובלת הבקר בכמויות ובזמנים הנקובים בכל תעודה ותעודה" (סעיף 7 לפסק הדין).

25. המערער טוען כי שגה בית משפט קמא כשקבע כי ההיתרים נחשבים ל"תעודה ציבורית", שכן לא כל פלט מחשב נחשבת לתעודה ציבורית. עוד מצביע המערער על כך שההיתרים אינם חתומים. כמו כן, טוען המערער כי ההיתרים לא הוגשו בהתאם לסעיף 32 לפקודת הראיות.

26. סעיף 29 לפקודת הראיות קובע את התנאים שבהתקיימם ניתן להכיר במסמך כ"תעודה ציבורית". בע"פ 135/50 **היועץ המשפטי לממשלה נ' פרידמן**, פ"ד ה' 567 (1951) נקבעו ארבעה תנאים מצטברים נוספים הנדרשים על מנת שמסמך יוכר כתעודה ציבורית: הוא נעשה מכוח חובה שבדין; הוא מתייחס לעניין ציבורי; הוא נועד להישמר בעתיד; והוא עומד לעיון הציבור המעוניין בכך (ראו, יעקב קדמי **על הראיות** חלק שני 641 (2009) ("**קדמי**")). הלכה זו רוככה בעניין **דמיאניוק** (ע"פ 347/88 **דמיאניוק נ' מדינת ישראל**, פ"ד מז(4) 221, 308-312 (1993)). בפסק דין זה נקבע, כי ארבעת התנאים האמורים נדרשים רק כאשר מבוקש לעשות שימוש במסמך לצורך הוכחת אמיתות תוכנו. אולם, כאשר הגשת המסמך נדרשת לשם הוכחת עצם קיומו, לא נדרש לעמוד בתנאים הפסיקטיים, ודי בכך שמתקיימים תנאיו של סעיף 29 לפקודת הראיות. עוד נקבע, כי יש לפרש את התנאים הפסיקטיים בגמישות ובליברליות (עמ' 316-320 לפסק הדין).

27. בעניינו, עד כמה שניתן להבין מטיעוני המערער, הוא אינו חולק על כך שמתקיימים התנאים שקבועים בסעיף 29 לפקודת הראיות, אלא טוען שלא מתקיימים התנאים הפסיקטיים. כך או אחרת, ברי כי מתקיימים תנאיו של סעיף 29 לפקודת הראיות, בהתחשב בכך שמדובר במסמך שהונפק על ידי משרד ממשלתי כחלק מהפעלת סמכות שלטונית של מתן היתרים (ראו, **קדמי**, עמ' 636-640). אשר לתנאים הפסיקטיים, על פני הדברים בהתחשב בפרשנות הליברלית שאומצה בפסיקה בקשר אליהם, נראה כי ההיתרים עומדים גם בהם. אולם, גם אם נניח שתנאים אלו אינם מתקיימים אין בכך כדי להעלות או להוריד, שכן די בכך שההיתרים יתקבלו כראיה לעצם קיומם, ואין צורך לעשות בהם שימוש להוכחת אמיתות תוכנם. התשתית הראייתית אשר ההיתרים נועדו להוכיח היא עובדת מתן ההיתר ופרטי ההיתר (המועד, המוצא והיעד וכדומה). אין מדובר בנתונים "חיצוניים" אשר ההיתר מעיד עליהם, אלא נתונים אלו מגולמים בהיתר עצמו. ממילא, די בכך שיוכח כי המסמך שהוגש הוא אכן ההיתר, על מנת שיוכחו הפרטים המצויים בו. כאמור לעיל, לצורך הוכחה מסוג זה לא נדרש לעמוד בתנאים הפסיקטיים.

28. עוד טוען המערער, כי ההיתרים לא הוגשו בהתאם לסעיף 32 לפקודת הראיות. סעיף זה קובע דרכים בהן ניתן להוכיח כי מסמך הוא תעודה ציבורית, וזאת מבלי לגרוע מדרכי הוכחה אחרות. הסעיף אינו עוסק בשאלה מהי תעודה ציבורית או מה מעמדה הראייתי, אלא בשאלה כיצד מוכיחים שהמסמך המוגש כראיה הוא אכן התעודה הציבורית (וראו גם סעיף 34 לפקודה). בית משפט קמא לא התייחס לשאלה אם ההיתרים הוגשו באופן הנדרש ואין תימה בכך, שכן מעיון בסיכומי המערער בבית משפט קמא עולה כי הוא כלל לא טען כנגד אופן ההגשה. זאת ועוד, מהדיון בבית משפט קמא עולה כי בא כוח המערער לא חלק על כך שהמסמכים המוגשים הם אכן ההיתרים, אלא טען כי לא ניתן להסתמך עליהם להוכחת אמיתות תוכנם (ראו את דברי בא כוח המערער בעמ' 26, שורות 5-7 לפרוטוקול: "ההיתר זה ההיתר, מה שאני טענתי זה שאני רוצה לחקור את זה שהוציא את ההיתר לגבי אמיתות המסמך והתוכן שהוא יכול להציג את זה, לגבי האמיתות שהמסמך נעשה בצורה נכונה את זה אני רוצה לחקור. אני אומר שיש בהיתרים יש טעויות").

משעה שבעת הגשת המסמכים לא הייתה מחלוקת שמדובר בהיתרים אותנטיים (במובחן מהמחלוקת לגבי

מעמדם הראייתי), ובסיכומים בבית משפט קמא לא נטען כי הם לא הוגשו כדין, אין מקום לשעות לטענות בעניין זה אשר הועלו לראשונה בערעור (וגם כאן באופן כוללני).

29. עוד טוען המערער כי ההיתרים אינם יכולים לשמש כראיה בשל כך שהם אינם חתומים, וזאת בהתחשב בסעיף 23 לפקודת הראיות. אלא שסעיף 23 לפקודה עוסק בתעודת עובד ציבור, ולא בתעודה ציבורית, בה לא קיימת דרישת חתימה כתנאי לקבילותה.

ולערעור גופו

30. משנדחו טענות המערער כנגד חוקיות ההיתרים וקבילותם, יש להידרש לערעור גופו. המערער מלין על כך שבית המשפט לא נענה לבקשותיו לזמן עדים. כפי שציין בית משפט קמא, המערער ביקש לזמן גורמים בכירים ממשרד החקלאות, לרבות יועצים משפטיים. בקשה זו נדחתה על ידי בית המשפט, מכיוון שהטעם לזימון העדים לא הובהר. לא מצאנו פגם בהחלטה זו. אכן, נאשם זכאי לזמן עדים להגנתו, לרבות עובדי ציבור, אולם לבית המשפט ישנה סמכות למנוע זימון עדים כאשר ברור שהם אינם רלוונטיים להגנתו (ראו, רע"פ 812/20 סורחי נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (30.1.2020)), אליו הפנה גם בית משפט קמא). בענייננו, גם בערעור לא הצליח המערער להצביע על טעם, ולו קלוש, לזימון העדים, וממילא לא מצאנו ממש בטענתו נגד החלטת בית משפט קמא לסרב לבקשה לזמנם.

31. בית המשפט קבע, לאחר ניתוח של הראיות, כי המערער הוביל ראשי בקר כמפורט בכתב האישום, בלא היתר או בניגוד לתנאי ההיתר. לא מצאנו עילה להתערב בקביעותיו העובדתיות של בית משפט קמא, המבוססות על ניתוח מפורט וקפדני של הראיות, ועל התרשמותו הבלתי אמצעית מהעדים שהעידו לפניו, ובראש ובראשונה מהמערער עצמו. בית המשפט קבע, כי המערער הרבה לסתור את עצמו, וישנן אי התאמות רבות בין גרסאותיו בחקירה לגרסאותיו בעדויות. מסקנה זו מבוססת על התרשמותו של בית המשפט מהמערער, שהעיד לפניו, ומעוגנת היטב בחומר הראיות, ולא מצאנו עילה להתערב בכך.

32. בניגוד לטענת המערער, קביעותיו העובדתיות של בית המשפט אינן מבוססות רק על "שברי גרסאות" של המערער, אלא על מכלול הראיות שהוגש במשפט, לרבות היתרי ההובלה, תעודות משלוח, דו"חות אירוע, עדותו של ד"ר חורייה וכדומה. בית המשפט ניתח את החומר הראייתי ומצא לדחות את גרסתו של המערער, אשר הייתה לא עקבית ורוויה בסתירות. דחיית גרסתו של המערער לא נשענה רק על חולשתה הפנימית, אלא התבססה גם על אי התאמתה לראיות האחרות.

33. מעין בהודעת הערעור, לרבות הבקשה לתיקונה, עולה כי המערער מעלה בעיקר טענות כוללניות, כגון הטענה שד"ר חורייה העיד ש"היז את הניירות על השולחן מפינה לפינה ולא עשה ניסיון אמיתי לבדוק את מספר הפרות הנשחטות בדיקה מכנית" (סעיף 7 להודעת הערעור). טענה זו אינה ברורה, ולא מצאנו כל פגם באמון שנתן בית משפט קמא בעדותו של ד"ר חורייה. עוד טוען המערער כי שגה בית משפט קמא בכך שלא ייחס משקל לכך שראיות המצויות בידי המשיבה לא הוגשו במשפט, כגון תדפיס שיחות נכנסות של רכזת הלשכה או בקשות היתר שהגיש המערער. אולם, המערער אינו מסביר כיצד ראיות אלו רלוונטיות למשפטו. לא למותר להוסיף, כי ככל שהמערער סבר שיש לראיות אלו

חשיבות, היה בידו לבקש לעיין בהן במסגרת ההליך, בגדר עיון בחומרי החקירה.

נפנה עתה לבחינת הטענות הפרטניות המצומצמות שמעלה המערער.

האישום הראשון

34. לטענת המערער, בית המשפט שגה בכך שקבע שהוא ביצע הובלה של ראש הבקר לשער אפרים, שעה שאין ראייה שהבקר הובל לשם וההיתר אינו חתום. אולם, כפי שציין בית משפט קמא, השאלה אם הבקר הובל לשער אפרים או למקום אחר אינה מהותית (הגם שהמערער עצמו אמר באחת מגרסאותיו שהוא הובל לשער אפרים). הנקודה המהותית היא שראש הבקר הובל למקום שאינו בית המטבחים בשפרעם, כפי שנדרש על פי ההיתר, ונקודה זו הוכחה כנדרש.

כפי שקבע בית משפט קמא, מתעודת המשלוח עולה שבמועד הרלוונטי הועמסו שלושה ראשי בקר ממושב משען למשאיתו של המערער. לגבי ראש בקר אחד מהשלושה ניתן למערער היתר להעברתו לבית המטבחים בשפרעם, אולם הוא לא הגיע לשם. ממצא זה ביסס בית המשפט על רישום שנעשה בבית המטבחים בזמן אמת ועל עדותו של ד"ר חורייה, בה נתן אמון, כמו גם על העובדה שהמערער עצמו טען תחילה בחקירתו כי ראש הבקר נשלח למקום אחר: תחילה טען כי הוא נשלח לקלקיליה ולאחר מכן כי הוא נלקח לשער אפרים. בנסיבות אלו, אנו סבורים כי ההרשעה באישום זה מבוססת היטב, ואין מקום להתערב בה.

האישום השני

35. בכל הנוגע לאישום זה, טוען המערער שאין ראייה כי ההיתרים הוצאו לבקשתו, וכי אין היגיון בגרסת התביעה. בבקשה לתיקון הודעת הערעור מוסיף המערער וטוען, כי בית המשפט שגה בכך שקישר בין שבעת ראשי הבקר שהוא רכש ביום 28.8.2016 במושב פטיש, לבין שני ראשי הבקר שנרכשו במושב כפר יהושע ביום 29.8.2016. לטענת המערער, בית המשפט הסיק ששני ראשי הבקר שהגיעו ללא היתר ביום 29.8.2016 הם ראשי הבקר שנרכשו ביום 28.8.2016, וממילא כי הם הובלו

ללא היתר ביום זה, אולם לא כך היה ומדובר בראשי בקר אחרים.

אף בטענה זו לא מצאנו ממש. כפי שקבע בית משפט קמא, למערער ניתן היתר להוביל שני ראשי בקר מסוימים ביום 29.8.2016 (ת/24) מכפר יהושע לשפרעם. מראיות אחרות (תעודת משלוח (ת/30) ותעודת רישום בקר (ת/31)) עולה שאותם ראשי בקר הובלו ביום 28.8.2016 במושב פטיש. מכאן המסקנה ההכרחית כי ראשי הבקר הובלו ביום 28.8.2016, לפני שניתן היתר להובלתם. כפי שעלה מעדותו של ד"ר חורייה, ראשי הבקר הגיעו לבית המטבחים בשפרעם ביום 29.8.2016, ובבדיקה נמצא כי אין להם היתר (ההיתר הוצא באותו יום בשעה 14:45, לאחר הבדיקה). מכאן הסיק בית משפט קמא - ובדין כך, שכן זו האפשרות הסבירה היחידה - כי ביום 28.8.2016 הובלו ראשי הבקר ממושב פטיש למקום לא ידוע וביום 29.8.2016 הובלו ממקום לא ידוע לבית המטבחים בשפרעם, והכול לפני שהוצא ההיתר. מכיוון שהמערער לא הואשם בהובלה ביום 29.8.2016, הוא הורשע רק בהובלה ביום 28.8.2016.

מכאן שההרשעה באישום זה מבוססת כדבעי.

האישום השלישי

36. בנוגע לאישום זה, טוען המערער כי הראיה היחידה נגדו היא גרסאותיו הרבות. ואכן, באישום זה אין ראיות פוזיטיביות שהמערער הוביל את ראשי הבקר. על אף האמור, אנו סבורים שההרשעה בדין יסודה.

37. על מנת לקבוע כי בוצעה עבירה של הובלה ללא היתר או בניגוד להיתר, על התביעה להוכיח הן מהו ההיתר שניתן (או כי לא ניתן היתר) והן את ההובלה שבוצעה בפועל. בענייננו, בכל הנוגע להיתר, הרי שכפי שקבע בית משפט קמא ביום 23.8.2017 הופק היתר להוביל את שני ראשי הבקר נושא האישום בין התאריכים 23.8.2017 ל-28.8.2017 ממשק בקיבוץ המעפיל לבית המטבחים בשפרעם. אשר להובלה, בית המשפט קבע כי מהראיות שהוגשו (רישום בכתב יד על גבי ההיתר בצירוף חתימתו של ד"ר חורייה (ת/28) ו"דו"ח ר"ב שאושרו להעברה לבית מטבחים ולא הגיעו" (ת/26)) עולה כי ראשי הבקר לא הגיעו לבית המטבחים בשפרעם לפחות עד יום 31.8.2017. מסקנה זו מבוססת היטב.

38. מהאמור עולה, כי ראשי הבקר לא הועברו בהתאם להיתר. בכך אין די, שכן נדרש גם להוכיח כי נעשתה בכלל הובלה של ראשי הבקר. באישום זה, בשונה מבאישומים האחרים, אין ראיות חיצוניות שראשי הבקר הובלו (כגון תעודות משלוח). את המסקנה לפיה ראשי הבקר הובלו בניגוד להיתר ביסס בית המשפט על גרסאותיו הרבות והסותרות של המערער. כפי שציין בית משפט קמא, בחקירתו טען המערער כי או שראשי הבקר הובלו לשפרעם או לטרקומיא. בעדותו התעקש על כך שראשי הבקר הובלו לשפרעם, וטען כי נקלטו על ידי רופא מחליף וכי החוקרת העלימה ראיות. כפי שציין בית המשפט מדובר בעדות כבושה, ובטענות חמורות שלא הובאה להן כל ראיה. בדין נדחתה הטענה על ידי בית משפט קמא.

המערער לא טען בשום שלב כי ייתכן שכלל לא נעשתה על ידו הובלה של ראשי הבקר (ואף בערעור אינו טוען זאת). אדרבה, כפי שהפנה בית המשפט (בסעיף 29 לפסק הדין), בחקירתו שלל זאת המערער במפורש וטען כי ראשי הבקר נשחטו בשפרעם או נשלחו לטרקומיא, שכן "בשר לא נשאר אצלי ברפת". בנסיבות אלו, בהעדר טענה כי ראשי הבקר לא הובלו, הרי שדי בכך שהוכח כי לא נעשתה הובלה על פי ההיתר על מנת להסיק כי נעשתה הובלה בניגוד לתנאי ההיתר. לפיכך, יש לדחות את הערעור גם על ההרשעה באישום זה.

האישום הרביעי

39. לטענת המערער "טעה בית המשפט כשהתעלם מכך שלא הומצא תדפיס השיחות שהתקבלו אצל העדה ממנו ניתן ללמוד אם הייתה שיחה אחת ואז יש לזכות את הנאשם, או שתי שיחות ואז יש מקום להרשעה" (סעיף 32 להודעת הערעור).

כפי שעולה מפסק הדין, המערער נצפה על ידי מפקחת פורק במשק שלו בכפר אחים שלושה ראשי בקר.

לשניים מהם היו היתרי הובלה לבית המטבחים לשפרעם, ולשלישי כלל לא היה היתר. במשפט הציג המערער היתר לראש הבקר השלישי, אולם נקבע כי ההיתר הופק לכל המוקדם בשעה 12:15 בערך, בעוד שהמערער נצפה מוביל את ראשי הבקר בשעה 10:50. גב' כטוני העידה, כי באותו יום שלח לה המערער שתי בקשות להיתרים: הראשון בשעה 8:44 והשני (המתייחס לראש הבקר השלישי) בשעה 12:15 בערך.

40. בית המשפט הרשיע את המערער בהובלת שלושת ראשי הבקר: השניים הראשונים בניגוד לתנאי ההיתר (נוכח פריקתם בכפר אחים במקום בשפרעם) והשלישי בלא היתר כלל. טענת המערער לגבי תדפיס שיחות הטלפון נועדה להתמודד, כך נראה, עם הקביעה כי היו מצדו שתי פניות להוצאת היתר באותו יום. היינו, לשיטת המערער ככל שיוכח שהייתה רק פנייה אחת, אזי תישלל המסקנה כי ההיתר לראש הבקר השלישי הוצא מאוחר וביעבד. אולם, גם אם תתקבל טענה זו, לא יהא בכך כדי לגרוע מההרשעה בגין שני ראשי הבקר הראשונים. זאת ועוד, גם לגבי ראש הבקר השלישי, ההיתר שהוצא לו הוא לבית המטבחים לשפרעם, כך שגם לגביו נעברה למצער עבירה של הובלה בניגוד להיתר, שעה שהוא נפרק בכפר אחים.

כך או אחרת, קביעתו של בית משפט קמא כי ההיתר לראש הבקר השלישי הוצא בדיעבד מבוססת היטב, ואין באי הגשת תדפיס השיחות כדי לגרוע ממנה. כפי שקבע בית משפט קמא, מצילום המסך של מערכת ההיתרים (ת/35) ניתן לראות כי ההיתר הופק בשעה 12:14, בעוד שלגבי שני ההיתרים האחרים עולה מהצילום שהם הופקו בשעות 8:44 ו-8:45 (ת/34). מדו"ח האירוע (ת/5) עולה, כי המערער נצפה פורק את ראשי הבקר בשעה 10:50. מכאן המסקנה הברורה כי ההיתר לראש הבקר השלישי הוצא בדיעבד. זאת ועוד, המערער התבקש על ידי המפקחת להציג היתרים והציג לגבי שניים מראשי הבקר בלבד. המפקחת העידה שהתקשרה ללשכה הווטרנרית ושם נאמר לה כי לראש הבקר השלישי אין היתר. כשהודיעה למערער כי הוא מעוכב לחקירה בשל כך, הוא ברח מהמקום. נתונים אלו מבססים היטב את המסקנה הבלתי נמנעת כי במועד ההובלה לא היה היתר להובלת ראש הבקר השלישי.

מן האמור עולה, כי יש לדחות את טענותיו הפרטניות של המערער בנוגע לקביעותיו העובדתיות של בית המשפט.

41. המערער מוסיף וטוען כי לא הייתה תכלית ראויה להיתרים שניתנו שעה שראשי הבקר לא נבדקו על ידי רופא קודם לכן, וכן מפנה לדו"ח של ועדה ציבורית אשר המליצה לבטל את חובת קבלת ההיתרים. טענות אלו אינן רלוונטיות לעניין הרשעת המערער. השאלה שלענייננו אינה האם הדין רצוי, אלא האם הוא קיים.

עוד נציין כי לא מצאנו ממש בטענת המערער נגד החלטת בית המשפט שלא לאפשר לו להגיש כראיה את דו"ח מבקר המדינה, וזאת נוכח הוראות סעיף 30 לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב]. המערער אף לא הסביר כיצד היה יכול הדו"ח לסייע לו בהגנתו.

42. מן האמור עולה, כי יש לדחות את הערעור על הכרעת הדין.

המערער לא טען כנגד חומרת העונש, ומשכך אין מקום שנידרש לכך. למען הסדר הטוב

נציין, כי אנו סבורים שהעונש שנגזר ראוי והולם.

43. הערעור נדחה, אפוא.

ניתן היום, י"ד שבט תשפ"ג, 05 פברואר 2023, בהעדר
הצדדים.

אבי סתיו, שופט

שמואל בורנשטיין, שופט

מיכל ברנט, שופטת בכירה